

2043-0650/0

MINISTÈRE DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE

MINISTERIE VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK
GEWEST

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE DE
CLASSEMENT COMME ENSEMBLE DE LA TOTALITE
DES IMMEUBLES SIS RUE DU MARCHE AU CHARBON
87 ET 89 A BRUXELLES.

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE
REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN DE
PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS GEHEEL VAN DE
TOTALITEIT VAN DE GEBOUWEN GELEGEN
KOLENMARKT 87 EN 89 TE BRUSSEL.

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du
patrimoine immobilier, notamment l'article 18;

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud
van het onroerende erfgoed, inzonderheid op het artikel 18;

Sur la proposition du Ministre-Président du Gouvernement de
la Région de Bruxelles-Capitale et du Secrétaire d'Etat chargé
des Monuments et des Sites,

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering en van de Staatssecretaris belast met
Monumenten en Landschappen,

ARRETE:

BESLUIT:

Article 1er - Est entamée la procédure de classement
comme ensemble de la totalité des immeubles sis rue du
Marché au Charbon 87 et 89 connus au cadastre de
Bruxelles, 1ère division, section A, 1re feuille, parcelles n° 77a
et 78e en raison de leur intérêt historique, artistique et
esthétique précisé dans l'annexe I du présent arrêté;

Artikel 1 - Wordt ingesteld de procedure tot bescherming
als geheel van de totaliteit van de gebouwen gelegen Kolen-
markt 87 en 89, bekend ten kadaster te Brussel, 1ste
afdeling, sectie A, 1ste blad, percelen nrs. 77a en 78e, wegen
hun historische, artistieke en esthetische waarde zoals
nader bepaald in bijlage I van dit besluit.

Art. 2 - La zone de protection relative à l'ensemble décrit dans
l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries
ainsi que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le
périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent
arrêté.

Art. 2 - De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1
vermelde geheel omvat het geheel van de percelen en de
wegen, alsook gedeelten van de percelen en de wegen
opgenomen in de omtrek zoals afgebakend op het plan in
bijlage II van dit besluit.

Art. 3 - Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Art. 3 - De minister bevoegd voor monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Bruxelles, le 13 -11- 2002

Brussel, 13 -11- 2002

Par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vanwege de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

François-Xavier DE DONNEA

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites et du Transport rémunéré des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme
31-01-2003
Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE
Gilles CLAREBOIT
KANSSELARIJ

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME ENSEMBLE DE LA TOTALITE DES IMMEUBLES SIS RUE DU MARCHE AU CHARBON 87 et 89 A BRUXELLES.

Réf. cadastrale : Bruxelles, 1ère division, section A, 1ère feuille, parcelles n° 77a et 78e

Description sommaire :

Le n°87 est une maison ancienne entre mitoyens comportant un niveau de caves, un rez-de-chaussée commercial de plain-pied, deux étages et un niveau sous combles.

La façade principale, à pignon, s'organise en trois travées. Elle est cimentée et ponctuée d'ancres en fleur de lys à hauteur des planchers des étages. La devanture de style Louis XVI date de la fin du XVIIIème siècle. Au rez-de-chaussée, les encadrements des deux vitrines et de l'entrée centrale sont en pierre bleue. Les linteaux des vitrines sont ornés de guirlandes sculptées. Les appuis de ces baies ont été abaissés en 1929 (TP 40137). Un vitrail datant de cette même époque vient s'établir dans l'imposte de la porte d'entrée.

Un cordon en pierre bleue marque l'articulation entre le rez-de-chaussée et les niveaux supérieurs.

Aux premier et deuxième étages, les fenêtres, modifiées au XIXème siècle, possèdent un appui saillant et un encadrement mouluré.

Le pignon, organisé en trois registres délimités par des cordons, affecte le type à gradins pour les deux registres inférieurs tandis que la partie supérieure est accostée de volutes soulignées par des plates-bandes et surmontée d'un fronton triangulaire. Dans sa partie inférieure, ce pignon est percé d'une fenêtre axiale sous un arc en plein cintre flanquée de deux baies rectangulaires. Le centre du registre supérieur est occupé par un jour en forme de carré sur pointe.

La toiture en bâtière perpendiculaire est couverte de tuiles.

L'intérieur n'a pas pu être visité (accès refusé). D'après le plan parcellaire, il semble que la maison adopte un plan plus ou moins trapézoïdal et assez profond. Ce plan est recoupé, d'une part par l'insertion de la petite maison n°89 et, d'autre part, par l'abside latérale droite de l'église Notre Dame du Bon Secours, érigée à partir de 1664. Une petite cour, longeant la nef de l'église, semble occuper une partie du terrain dévolu au n°87. Les étages de cette maison sont maintenant reliés à ceux de la petite maison voisine au n°89. D'après l'analyse de la façade, la maison semble avoir conservé ses structures anciennes.

Le n°89 est une toute petite maison ancienne entre mitoyens comportant un niveau de caves, un rez-de-chaussée commercial, deux étages et un niveau sous les combles. Le plan de la façade est coudé sur toute sa hauteur afin de racheter la différence d'alignement entre le n°87 voisin et l'église. Les deux maisons sont partiellement imbriquées l'une dans l'autre.

La façade cimentée compte deux travées et est ponctuée d'ancres en fleur de lys. Elle est achevée par un pignon à gradins percé d'une petite fenêtre axiale sous arc segmentaire. Au rez-de-chaussée, l'entrée est soulignée par un encadrement en pierre bleue de style Louis XV. La vitrine en bois de style classique date du début du XIXème siècle. Aux étages, les grandes baies rectangulaires avec appuis saillants résultent d'une transformation du XIXème siècle.

La toiture en bâtière perpendiculaire est couverte de tuiles.

L'intérieur n'a pu être visité, l'aspect que cette maison donne de l'extérieur fait supposer l'existence d'une pièce par niveau. L'escalier du rez-de-chaussée, visible de la rue, est de facture ancienne et vient s'adosser au mur du côté de l'église.

La description qui précède n'est pas exhaustive, elle présente les éléments actuellement connus. Lors d'une visite ou éventuellement de sondages qui seraient effectués dans le cadre de travaux, d'autres éléments, participant à l'intérêt historique, esthétique ou architectural, pourraient être mis au jour. Les éléments qui seraient découverts sont à prendre en considération, dans la mesure où ils participent à cet intérêt.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier :

Intérêt historique, artistique et esthétique :

La rue du Marché au Charbon est située dans un quartier du centre qui fut largement touché par le bombardement de Villeroy en 1695. Du 13 au 15 août 1695, les troupes françaises dirigées par le maréchal de Villeroy bombardent la ville pendant 48 heures, détruisant près de 4000 maisons qui couvrent approximativement un tiers de la surface bâtie.

La reconstruction du centre de Bruxelles après cette catastrophe constitue l'un des événements majeurs de l'histoire urbanistique de la ville.

Si l'on décide de reconstruire sur le parcellaire ancien sans percées monumentales, c'est néanmoins une ville profondément différente qui surgit en quelques années.

Sur plus de 4000 maisons reconstruites, moins de 100 conservent actuellement une façade sans transformation radicale. En dehors des bâtiments de la Grand Place et ceux récemment classés dans l'îlot sacré, un nombre important de constructions datant de la reconstruction restent sans protection.

Il est important de préserver rapidement ce patrimoine qui range Bruxelles parmi les grands exemples de reconstruction aux XVIIème - XVIIIème siècles aux côtés de Londres après l'incendie de 1666, Rennes après l'incendie de 1720, Lisbonne après le tremblement de terre de 1755.

La rue du Marché au Charbon part de la rue des Pierres et rejoint la place Fontainas. Cette très ancienne voirie faisait jadis partie de l'importante voie commerciale traversant la ville d'Est en Ouest et dont le tracé remonte en tout cas au XI-ème siècle. Cette rue longue et sinueuse conserve encore son alignement ancien.

Situées au cœur du centre historique de Bruxelles, ces maisons remontent à une période de reconstruction après le bombardement de 1695, qui a profondément marqué le centre de Bruxelles, et notamment le quartier Saint-Jacques. Outre cet intérêt historique, la qualité de ces maisons constitue un témoignage précieux de l'architecture privée urbaine bruxelloise au XVIIIème siècle.

Les maisons n°87 et 89 remontent à cette période importante de l'histoire de Bruxelles et ont probablement été construites à la fin du XVIIème ou au début du XVIIIème siècle.

En effet, ces deux maisons aux façades soignées, présentent de nombreuses caractéristiques des maisons traditionnelles de la fin du XVIIème siècle : façade enduite à pignon, toiture recouverte de tuiles en S, ainsi qu'à l'intérieur, semble-t-il, des caves voûtées et d'anciens gîtages en bois maintenus par des ancrs en I ou en fleur de lys,...

L'intérêt de ces maisons réside également dans la qualité de leur devanture constituée d'un bel encadrement de porte ainsi qu'au soin apporté à la finition de ces façades.

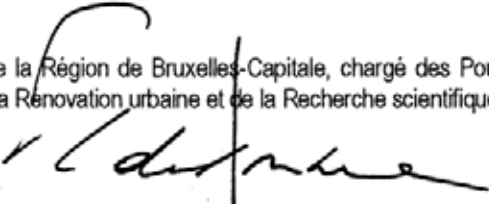
De plus l'alignement de la maison n°89 est particulier, du fait de son ajustement nécessaire avec celui de la façade de l'église.

L'imbrication de ces deux maisons en fonction du plan de l'église constitue une originalité non négligeable.

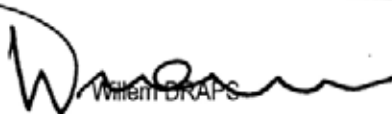
Vu pour être annexé à l'arrêté du

13 -11- 2002

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites, de la Renovation urbaine et de la Recherche scientifique,

François-Xavier de DONNEA

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites et du Transport Rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme

07-11-2002

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBON

CHANCELLERIE

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS GEHEEL VAN DE TOTALITEIT VAN DE GEBOUWEN GELEGEN KOLENMARKT 87 EN 89 TE BRUSSEL.

Kadastrale gegevens : Brussel, 1ste afdeling, sectie A, 1ste blad, percelen nrs. 77a en 78e

Beknopte beschrijving:

Nr. 87 betreft een oud huis tussen gemene muren. Het omvat een kelderverdieping, een als handelszaak ingerichte gelijkvloerse verdieping, twee bovenverdiepingen en een dakverdieping.

De hoofdgevel met gevelspits telt drie traveeën. Deze gevel is gecementeerd en voorzien van lelievormige ankers ter hoogte van de vloeren van de verdiepingen. Het voorgedeelte in Lodewijk XVI-stijl dateert van het einde van de 18de eeuw. Op de gelijkvloerse verdieping zijn de twee vitrines en de centrale toegang voorzien van hardstenen lijsten. De lateien van de vitrines zijn versierd met beeldhouwde slingers. De steunen van deze muuropeningen werden in 1929 verlaagd (OW 40137). Een glasraam uit diezelfde periode siert het bovenraam van de ingang.

Een hardstenen band geeft de overgang aan tussen de gelijkvloerse verdieping en de bovenverdiepingen.

Op de eerste en de tweede verdieping zijn de vensters, die wijzigingen ondergingen in de 19de eeuw, voorzien van uitspringende vensterbanken en een omlijsting.

De gevelspits is in drie verdeeld met banden. De twee onderste gedeelten zijn van het type met oplopen, terwijl het derde en bovenste deel voorzien is van krullen, geaccentueerd met bandlijsten. Bovenaan bevindt zich een driehoekig fronton. In het onderste gedeelte van de gevelspits is een centraal venster met rondboog aangebracht. Aan weerszijden van dit venster bevindt zich een rechthoekige muuropening. In het midden van het bovenste deel is een ruitvormige lichtopening aangebracht.

Het haaks lopend zadeldak is bedekt met pannen.

Het interieur kon niet bezocht worden (de toegang werd geweigerd). Volgens het perceelplan is het huis vrij diep en vertoont het een min of meer trapeziumvormig grondplan. Dit grondplan wordt doorsneden door enerzijds het klein huis met nr. 89 en anderzijds de rechtse laterale apsis van de O.-L.Vr. van Bijstandskerk, waarvan de bouw in 1664 werd aangevat. Een klein binnenplein langs de beuk van de kerk beslaat waarschijnlijk een deel van het terrein van nr. 87. De verdiepingen van dit huis zijn thans verbonden met die van het kleine aanpalende huis met nr. 89. Op basis van de gevelanalyse kan aangenomen worden dat de oude structuren van het huis bewaard zijn gebleven.

Het huis met nr. 89 is een zeer klein oud huis tussen gemene muren met een kelderverdieping, een als handelsruimte ingerichte benedenverdieping, twee bovenverdiepingen en een dakverdieping. Het gevelvlak is over de volledige hoogte gebogen om het verschil in bouwlijn met het aanpalend huis nr. 87 en de kerk op te vangen. Beide huizen zijn gedeeltelijk in elkaar ingewerkt.

De gecementeerde gevel telt twee traveeën en is voorzien van lelievormige ankers. De gevel eindigt met een gevelspits met oplopen waarin een centraal venster met segmentboog is aangebracht. Op de benedenverdieping wordt de ingang geaccentueerd met hardstenen lijstwerk in Lodewijk XV-stijl. Het houten uitstalraam in klassieke stijl dateert van het begin van de 19de eeuw. Op de bovenverdiepingen treffen we rechthoekige muuropeningen aan met uitstekende vensterbanken die het resultaat zijn van verbouwingswerken in de 19de eeuw.

Het huis kon niet van binnen bezocht worden. Afgaande op het uitzicht omvat het één vertrek per verdieping. De trap op de gelijkvloerse verdieping, die zichtbaar is vanaf de straat, is van vroege oorsprong en leunt aan tegen de muur langs de kerkzijde.

Bovenstaande beschrijving is niet volledig en geeft weer wat thans gekend is. Eventuele proefboringen in het kader van werken zouden andere elementen aan het licht kunnen brengen die bijdragen tot de historische, esthetische of architecturale waarde van het gebouw. Met aldus ontdekte elementen dient rekening gehouden te worden in de mate dat ze bijdragen tot voornoemde waarde.

Waarde van het goed volgens de maatstaven vastgesteld in artikel 2, 1° van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerend erfgoed :

Historische, artistieke en esthetische waarde:

De Kolenmarkt bevindt zich in een centrumwijk die erg te lijden had onder het bombardement van de Villeroy in 1695. Van 13 tot 15 augustus 1695 bombardeerden Franse troepen onder leiding van maarschalk de Villeroy de stad gedurende 48 uur, waarbij bijna 4000 huizen vernield werden, wat overeenkomt met een derde van de bebouwde oppervlakte.

De heropbouw van het Brusselse stadscentrum na deze catastrofe is een van de belangrijkste gebeurtenissen in de stedenbouwkundige geschiedenis van de stad.

Hoewel beslist werd te herbouwen op de vroegere percelen, zonder monumentale herschikkingen, verrees er op enkele jaren tijd een sterk veranderde stad.

Van de 4000 herbouwde huizen zijn er thans minder dan 100 waarvan de gevel niet ingrijpend verbouwd werd. Behalve de gebouwen aan de Grote Markt en de onlangs beschermde gebouwen in de Vrije Gemeente is een groot aantal gebouwen uit de periode van de heropbouw niet beschermd.

Het is van belang spoedig te zorgen voor bescherming van dit erfgoed, dat Brussel tot één van de grote voorbeelden van heropbouw in de 17de en 18de eeuw maakt, naast Londen na de brand in 1666, Rennes na de brand in 1720 en Lissabon na de aardbeving in 1755.

De Kolenmarkt loopt van de Steenstraat naar het Fontainasplein. Het gaat om een zeer oude weg die vroeger deel uitmaakte van de belangrijke handelsweg die de stad doorkuiste van oost naar west en waarvan het tracé zeker teruggaat tot de 11de eeuw. Deze lange en kronkelende straat behield haar oorspronkelijke bouwlijn.

Deze betrokken huizen liggen in het hart van het historisch centrum van Brussel en dateren uit de periode van de wederopbouw na het bombardement van 1695, dat diepe sporen heeft nagelaten in het Brusselse stadscentrum en in het bijzonder in de Sint-Jakobswijk. Afgezien van dit historisch belang vormen deze huizen omwille van hun kwaliteit ook een waardevolle getuigenis van de Brusselse private stadsarchitectuur van de 18de eeuw.

De huizen met nrs. 87 en 89 dateren uit deze belangrijke periode van de Brusselse geschiedenis en werden vermoedelijk gebouwd aan het einde van de 17de of het begin van de 18de eeuw.

Beide huizen beschikken over een verzorgde gevel en vertonen talrijke kenmerken van de traditionele woningbouw op het einde van de 17de eeuw: bepleisterde gevel met gevelspits, dak bedekt met S-vormige pannen en binnenin naar verluidt gewelfde kelders en houten vloerbalken bevestigd met I-vormige of lelievormige ankers, ...

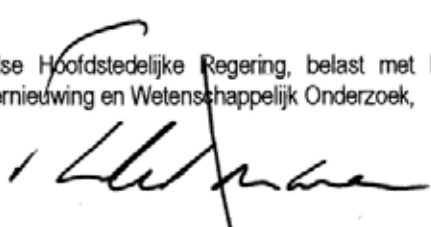
Deze huizen zijn eveneens waardevol omwille van de kwaliteit van hun voorgevel met mooi omlijste deur en een verzorgde gevelafwerking.

Bovendien vertoont het huis met nr. 89 een opmerkelijke bouwlijn, daar het nodig was deze af te stemmen op die van de kerkgevel.

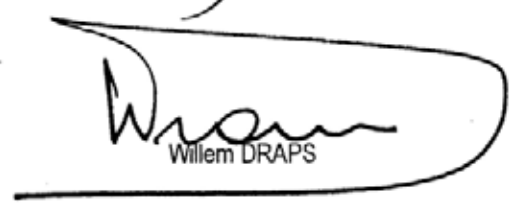
De verstrengeling van de beide huizen voortvloeiend uit het grondplan van de kerk verleent een niet te verwaarlozen originaliteit aan het geheel.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 13-11-2002

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

François-Xavier DE DONNEA

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

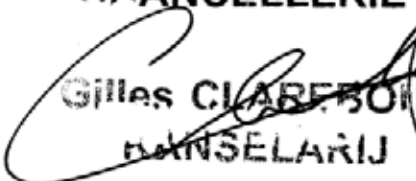

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme

13-11-2002

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUT
KANSSELARIJ

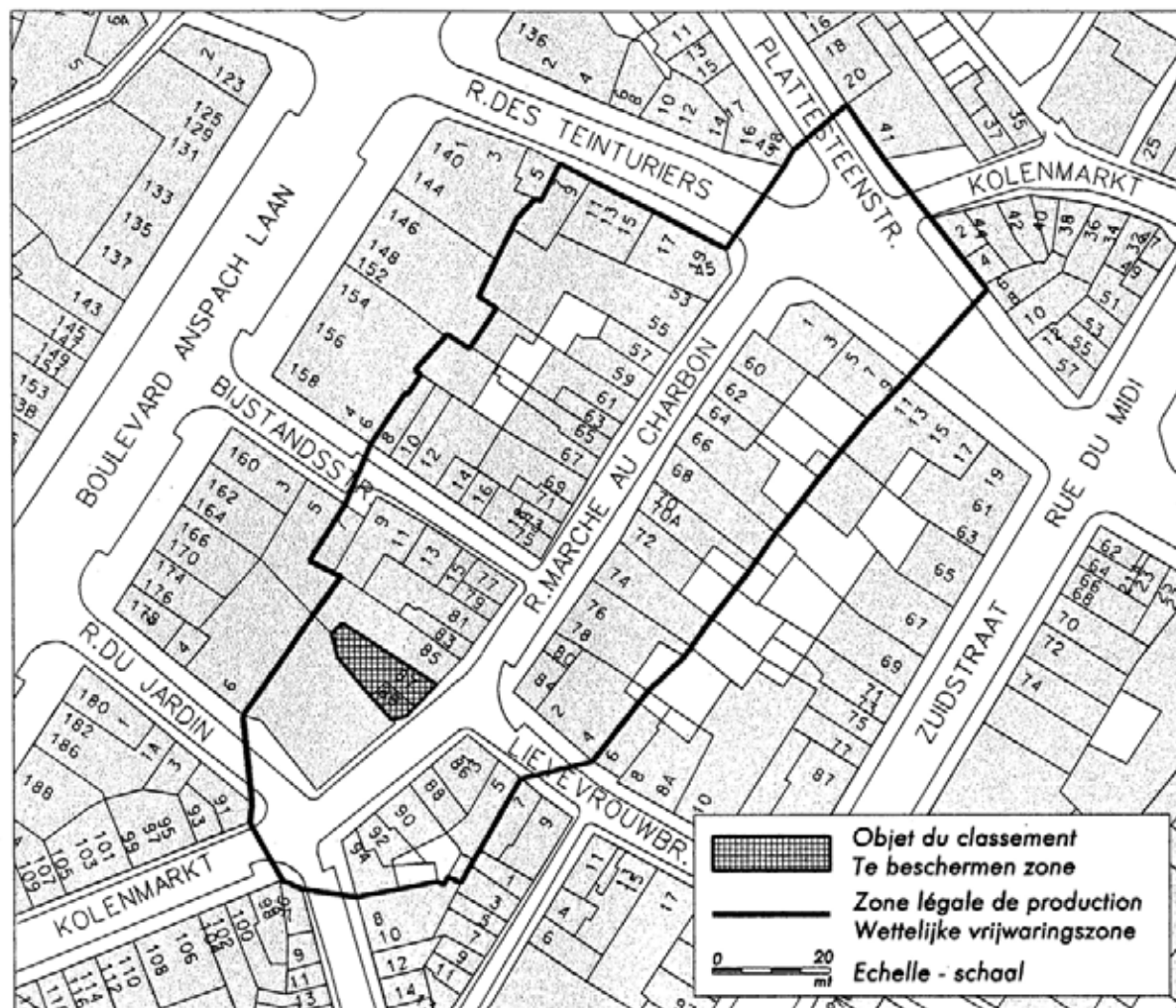

ANNEXE II A L'ARRETE DU
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA
PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME
ENSEMBLE DE LA TOTALITE DES
IMMEUBLES SIS RUE DU MARCHE AU
CHARBON 87 ET 89 A BRUXELLES

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE
REGERING HOUDENDE INSTELLING
VAN DE PROCEDURE TOT
BESCHERMING ALS GEHEEL VAN DE
GEBOUWEN GELEGEN KOLENMARKT 87
EN 89 TE BRUSSEL

DELIMITATION DE L'ENSEMBLE
ET DE LA ZONE DE PROTECTION

AFBAKENING VAN HET GEHEEL
EN VAN DE VRIJWARINGSZONE

Vu pour être annexé à l'arrêté du 13 -11- 2002 Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 13 -11- 2002

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de
l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de
la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke
Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke
Ordening, Monumenten en Landschappen,
Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

François-Xavier de DONNEA

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale,
chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments
et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en
Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Copie certifiée conforme

Willem DRAPS

CHANCELLERIE

voor eensluidend afschrift

Gilles CLAREBOIS

KANSELARIJ

